

Аліна Тертична
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Одеса, Україна

РОЛЬ ЛІДУ В ІНФОРМАЦІЙНИХ МАТЕРІАЛАХ ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОГО ВИДАННЯ «СІЛЬСЬКІ НОВИНИ»: РЕДАКТОРСЬКИЙ АСПЕКТ

У цій статті викладено результати дослідження ролі ліду в інформаційних матеріалах громадсько-політичного видання на прикладі всеукраїнської газети «Сільські новини». Під час дослідження було визначено найпопулярніші для видання види ліду, а також виявлено низку проблем і порушень правил написання лідів. Метою статті є вироблення практичних порад та рекомендацій, сформованих на основі редакторського аналізу, щодо вдосконалення періодичного видання.

Ключові слова: редакторський аналіз, лід, інформаційний матеріал, журналістика, газета.

В данной статье изложены результаты исследования роли лида в информационных материалах общественно-политического издания на примере всеукраинской газеты "Сельские новости". В процессе исследования были определены самые популярные для издания виды лида, а также выявлен ряд проблем и нарушений правил написания лидов. Целью статьи является выработка практических советов и рекомендаций, сформированных на основе редакторского анализа, относительно совершенствования периодического издания.

Ключевые слова: редакторский анализ, лид, информационный материал, журналистика, газета.

In this article the research results of lead's role in informative materials of social and political edition are expounded based on the example of the Ukrainian newspaper "The Rural News". During research the most popular edition types of lead were determined, as well as a number of problems and violations of rules in lead writing is detected. The aim of the article is to give practical advices and recommendations, formed on the basis of editorial analysis, for perfection of the magazine.

Keywords: editorial analysis, lead, information material, journalism, newspaper.

Сучасне суспільство існує в період шаленого розвитку технологій та значного прискорення темпу людського життя. Споживачі інформації отримують її у різний спосіб: за допомогою преси, через Інтернет, радіо чи телебачення. Щодня людство бореться за

інформацію, прагне отримати найсвіжіші новини, але, при цьому, вибагливий споживач не хоче витратити на це багато часу. У зв'язку з цим, газети вимушені робити все для того, аби утримувати увагу читача якомога довше. А для цього за лічені секунди треба зацікавити його і спонукати до прочитання того чи іншого матеріалу. Для цього газети використовують ліди.

У 80-ті роки лід набув надзвичайно широкого застосування. Адже відповідні дослідження довели: за 3 секунди проглядається заголовок, за 30–40 секунд – лід, і за 3–5 хвилин – цілий текст. Очевидно, що «проміжний етап», яким є лід, дає шанс зацікавити читача інформацією, яка його не надто привабила заголовком. Таким чином, саме лід має вирішальне значення для просування новин у свідомість читача [3, с. 184].

У західній журналістиці використання ліду є обов'язковим професійним прийомом, розроблена ціла теорія його застосування, його різновидів, його ефективності.

Практика використання лідів в українській пресі почалася відносно недавно і не стала надто поширеною. Значна кількість українських газет обходиться без ліду, деякі подають лише один його вид – резюме, часто повторюючи сказане в заголовку або в тексті інформації. Також часто лід не є в нашій пресі самостійним елементом, а лише зв'язкою поміж заголовком і текстом інформації. Іноді це просто перший абзац новини, який виділено іншим шрифтом. Роль ліду в громадсько-політичних виданнях України досліджували недостатньо. Саме це і визначає актуальність нашої наукової роботи.

Об'єктом дослідження є всеукраїнська газета «Сільські новини» за 2014 рік.

Предметом дослідження є роль ліду в інформаційних матеріалах даного видання.

Метою наукової роботи було вироблення практичних порад та рекомендацій, сформованих на основі редакторського аналізу, щодо вдосконалення періодичного видання.

У процесі дослідження було проаналізовано 52 випуски газети за 2014 рік. Аналіз стосувався, головним чином, інформаційних журналістських матеріалів, таких як замітка, кореспонденція, інформаційне інтерв'ю, огляд та повідомлення. Узагальнюючи зібрану інформацію, ми дійшли до висновку, що, в цілому, дотримання правил оформлення лідів в газеті «Сільські новини» на задовільному рівні. Це,

звичайно, не заперечує наявності помилок, які ми виявили в процесі дослідження.

По-перше, видання порушило заборону на перерахунок у лідах цифр, аббревіатур та вживання маловідомих власних назв і термінів. На щастя, матеріалів із схожим порушенням вкрай мало.

По-друге, в процесі дослідження було виявлено інформаційні повідомлення, в яких початок ліду повторював назву матеріалу.

Заголовок матеріалу – «Вчителі атестуватимуться через Інтернет» – передував лідові, що продублював попередню інформацію: *«Тепер вчителі Дніпропетровщини будуть атестуватися через Інтернет – про це повідомив на прес-конференції в медіа центрі “Міст Дніпро” директор департаменту освіти і науки Дніпропетровської ОДА Олександр Демчик» (№ 15, с. 7).* В даному випадку треба змінювати заголовок або змінити порядок слів ліду, щоб уникнути явного порушення: *«На прес-конференції в медіа центрі “Міст Дніпро” директор департаменту освіти і науки Дніпропетровської ОДА Олександр Демчик повідомив про те, що відтепер вчителі Дніпропетровщини проходитимуть професійну атестацію через Інтернет».*

По-третє, лід і заголовок мають складати дві синтаксично й змістовно незалежні конструкції, кожна з яких є завершеною формою, повністю зрозумілою без іншої. На сторінках газети трапляються випадки порушення даного правила.

По-четверте, у газеті «Сільські новини» друкують матеріали, в яких простежується залежність ліду від перших фраз журналістського матеріалу.

Наприклад, після ліду – *«Керівник добровільного батальйону «Донбас» Семен Семенченко розповів про те, хто з його бійців загинув в бою з терористичним батальйоном «Схід» під Карлівкою 23 травня»* – починати текст матеріалу наступним чином – *«За його словами 25 бійців “Донбасу” потрапили в засідку 100 терористів, озброєних великокаліберними кулеметами і гранатометами. У складі терористів була ціла снайперська група, і вони мали у своєму розпорядженні три БТР» (№ 22, с. 1).* Варто почати цей матеріал без зайвого посилення на керівника батальйону: *«Двадцять п’ять бійців “Донбасу” потрапили в засідку...»*

В окремих номерах газети зустрічаються короткі повідомлення, які з метою виділення їх на полісі, надруковані за допомогою

шрифтового виділення, що є ідентичним оформленню лідів. Також траплялися випадки, коли перший абзац кореспонденції чи замітки за способом оформлення мав вигляд ліду, хоч, насправді, ним не був.

Ми не виявили порушень правила уніфікації оформлення та простоти лідів у виданні. Всі матеріали, які за обсягом перевищували сто рядків, містили лід.

Із трьох головних запитань, на які може відповідати лід, – що сталося? чому? у який спосіб? – ліди інформаційних матеріалів газети «Сільські новини» найчастіше відповідають на перше, а поєднання відповідей на всі три запитання зустрічається в довгих конспективних лідах.

На наш погляд, в газеті бракує розмаїття лідів. «Сільські новини» використовують переважно три-чотири види ліду. Ми радимо журналістам не боятися додавати до матеріалів лід-каламбур, капсулу і питальний лід, який додає своєрідної інтриги матеріалу і стимулює читача ознайомитися з ним.

Виявлені в результаті дослідження помилки не переходять від видання до видання, тобто не є систематичними. Ми переконані, що наявність певних недоліків у написанні лідів аналізованого видання зумовлена не лише рівнем професіоналізму його журналістів, а проблемами розвитку української преси загалом. Працюючи над теоретичною частиною наукової роботи, ми помітили відсутність достатньої кількості підручників та праць, які б допомогли покращити навички журналістів у цій галузі.

Для того, щоб уникати подібних помилок при оформленні лідів, журналіст повинен пам'ятати про те, що саме лід стимулює до прочитання наступного матеріалу. Лід повинен безпосередньо працювати на формування враження від матеріалу. До початку його написання треба чітко визначити, основні моменти події, головних осіб та її наслідки для суспільства. Важливу роль відіграє вибір послідовності відповідей на три головні запитання в ліді: що сталося? чому? у який спосіб?. Послідовність відповідей – це вибір журналіста. Складаючи «піраміду», проявляючи творчу активність, автор робить очевидною і свою оцінку події, свою моральну позицію. Від запропонованих ним варіантів конструкції ліду може кардинально змінюватися сенс новини [2, с. 25].

Бажано, де це можливо, уникати довгих лідів, за часту, вони повідомляють зайву або незрозумілу інформацію, яка, замість заохочення до прочитання, формує у читача враження нудного

матеріалу. Варто пам'ятати, що не кількість слів приваблює до інформації, а влучність та доречність висловлювань. Для досить «лінивого» сучасного читача важливо, який обсяг лід займає порівняно з матеріалом. Лід призначений для швидкого ознайомлення, перебігу очима, тож великий його обсяг може лише нашкодити.

Отже, проаналізувавши всеукраїнську щотижневу газету «Сільські новини», а саме, особливості оформлення лідів у інформаційних матеріалах, можна зробити висновок, що більшість помилок є результатом відсутності у журналістів видання належного рівня кваліфікації, що, в свою чергу, може залежати від недостатньої кількості літератури на тему редагування лідів. Стверджувати, що саме це стало причиною виникнення порушень, на сто відсотків неможливо. Однак, усвідомлення працівниками газети необхідності постійного самонавчання та вдосконалення професійних здібностей, а також відповідальніший підхід до роботи допоможе виправити ситуацію на краще.

Література

1. Газета «Сільські новини». – 2014. – №№1-52.
2. Здоровега В. Й. Теорія й методика журналістської творчості : навчальний посібник. – Львів : ПАІС, 2000. – 184 с.
3. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації : навчальний посібник / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2005. – 304 с.